

PISA 2025: Çfarë lexojmë ne, prindërit, nga shifrat e sotme?

Çfarë mund të nënkuptojnë rezultatet për arsimin dhe gjuhën, nga këndvështrimi i prindërve.

Të dish të lexosh nuk mjafton. Duhet të dimë të lexojmë edhe atë çfarë na thonë shifrat e PISA-s - dhe çfarë nuk na thonë.

Ta kuptojmë PISA-n drejt

PISA analizon se sa mirë 15-vjeçarët dinë të zbatojnë njohuritë dhe kompetencat e tyre në situata të ngjashme me jetën reale. **Sot, në Ditën Ndërkombëtare të Alfabetizimit, u publikuan rezultatet e PISA 2025.** Në studim morën pjesë më shumë se 760'000 të rinj nga 91 vende dhe ekonomi. Fokusi ishte te shkencat natyrore; u vlerësuan gjithashtu leximi dhe matematika.

Prandaj PISA më intereson më pak si renditje. Si mësues, më intereson çfarë qëndron pas shifrave: Çfarë dinë realisht të rinjtë? Çfarë mund të nxirret me siguri nga ky thesar të dhënash – dhe çfarë janë thjesht interpretime që shiten më mirë si tituj gazetash sesa që mbështeten shkencërisht?

Tri gjëra për të cilat shërben vërtet PISA

01

ORIENTIM

Sa mirë dinë 15-vjeçarët të zbatojnë njohuritë – dhe ku qëndron sistemi arsimor në nivel ndërkombëtar?

02

PARALAJMËRIM I HERSHËM

Si evoluojnë rezultatet dhe sa të rinj arrijnë nivelet themelore të kompetencës?

03

KRAHASIM SISTEMESH

PISA mat performancën e sistemeve arsimore. Ajo nuk vendos etiketa sipas origjinës, brezave apo të rinjve individualë.

Ku mbaron statistika - dhe fillon këndvështrimi ynë si prindër

PISA bën të dukshme ku ndryshojnë rezultatet dhe cilët faktorë dallohen statistikisht. Kjo ka vlerë – përderisa qëndrojmë vetëm te ajo çfarë të dhënat vërtet tregojnë.

Një ndryshim nuk bëhet automatikisht shpjegim. Një korrelacion nuk bëhet shkak. E aq më pak një mesatare bëhet gjykim mbi individin.

Prandaj, për dy faqet e ardhshme, le të vendosim syzet e prindit: *kureshtarë ndaj shifrave, por me sytë te ajo që ka rëndësi – arsimimi i fëmijëve tanë.* Së pari shohim trendin zviceran. Më pas, pyetjen se çfarë prej tij ka rëndësi vërtet në shtëpi.

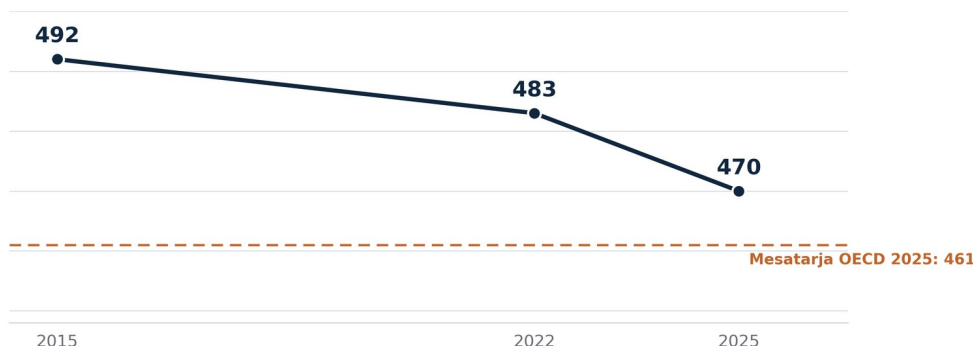
Burimi: OECD, PISA 2025 Results (Volume I), Country Note Switzerland, 8 shtator 2026.

Nga statistika te familja: Në faqen 2, nga 470 pikë del një pyetje e thjeshtë - çfarë e ndihmon fëmijën tim këtë javë?

Renditja është e mirë. Trendi jo.

Zvicra arrin në lexim **470 pikë** në vitin 2025, duke qëndruar mbi mesataren e OECD-së prej **461 pikësh**. Kjo është lajmi i mirë. Ai më pak i miri: në 2022 ishin ende 483 pikë. Që nga 2015, kurba ka rënë nga 492 në 470 pikë.

470 ZVICRA Leximi 2025	461 MESATARJA OECD Leximi 2025	-13 TRENDI Pikë që nga 2022
-------------------------------------	---	--

Ku qëndron Zvicra në lexim?

Renditje	Vendi	Pikë
Në krye	Singapor	535
Në krye	B-S-J-Z (Kinë)	527
para CH	Finlandë	474
para CH	Turqi	472
CH	Zvicër	470
pas	Çeki	468
pas	Austri	467
pas	Belgjikë	466
pas	Gjermani	465
Mesatarja*	OECD	461

* Mesatarja OECD = mesatarja e vendeve të OECD-së.

Kjo tabelë nuk është ceremoni fitoreje.

Sepse rreth 29 përqind e të rinjve nuk arrijnë nivelin bazë të kompetencës 2 në lexim – pothuajse një në tre.

Zvicra qëndron ende mbi mesataren e OECD-së, por regjistron vlerën më të ulët të saj deri tani në leximin e PISA-s.

Njëkohësisht, gjendja sociale mbetet një faktor i qartë për shanset arsimore; fakti që hendeuku i performancës po zvogëlohet lidhet edhe me faktin se të rinjtë e privilegjuar po performojnë më dobët.

Nga statistika te familja: Në faqen 3, nga 470 pikë del një pyetje e thjeshtë - çfarë e ndihmon fëmijën tim këtë javë?

Çfarë mbetet për prindërit?

Nga të gjitha këto shifra, për në shtëpi mund të nxirret diçka shumë konkrete: **të ndërtojmë një rutinë të rregullt leximi – ose, aty ku ajo ekziston tashmë, t'i qëndrojmë besnikë me vetëdije**. Jo për PISA-n, por sepse kompetenca e leximit zhvillohet me vite.

Një herë në javë mjafton si fillim

10 MIN. lexim së bashku	1 ARTIKULL bisedë rreth tij	THELLIM ME PYETJE Çfarë shkruhet? Pse? Cili është mesazhi?	1 FJALË sqarohet dhe përdoret
-----------------------------------	---------------------------------------	--	---

Kjo tingëllon e thjeshtë, madje pa bujë. Pikërisht aty qëndron forca e saj. Sepse kompetenca e leximit lind nga përsëritja: sqarimi i fjalëve, shprehja e mendimeve, pyetjet, kundërshtimi, rileximi. Kur kjo bëhet e natyrshme në një familje, është fituar tashmë shumë.

Të qetë përballë titujve të gazetave

Kur titujt negativë të aktualitetit përdorin imazhe që theksojnë ngjyrën e lëkurës apo përkatësinë fetare – për shembull vajza me shami –, ia vlen një shikim i dytë, i qetë. Një gjuhë e tillë vizuale mund të sugjerojë shpejt një shpjegim që në të dhënat vetë nuk vërtetohet fare. Për prindërit që duan të nxisin seriozisht kompetencën e leximit të fëmijëve të tyre në moshë shkollore, një vështrim i ftohtë mbi faktet, përtej polemikave arsimore, është më i dobishëm.

Pyetja vendimtare mbetet: Çfarë tregojnë vërtet shifrat?

Të mos shtrembërojmë përgjegjësinë

Një fëmijë duhet të mësojë, të ushtrohet dhe të përpiqet. Por ai nuk e ndërton dhe nuk e mban vetë sistemin arsimor. Për kushtet përgjegjëse janë të rriturit: politika arsimore dhe administrata për kuadrin dhe burimet, shkolla publike për mësim dhe mbështetje cilësore, prindërit për kohë, shoqërim dhe një kulturë ku mësimi ka vend.

Për prindërit, çdo zhvendosje faji te origjina është, prandaj, pak e dobishme. **Jo sepse mjedisi familjar nuk ka rëndësi për suksesin shkollor – përkundrazi.** Por sepse origjina e një fëmije nuk na çon shumë përpara në hapin tjetër të kuptimit. Vendimtare mbetet pyetja: Çfarë mund të bëjmë konkretisht, që ky fëmijë të lexojë, kuptojë dhe mësojë më mirë?

Çfarë e ndihmon fëmijën tim këtë javë?

Ndoshta një rreth i vogël leximi te tavolina e kuzhinës. Ndoshta një bisedë rreth një artikulli gazete. Ndoshta dhjetë minuta më shumë me një libër që vërtet intereson. Ose një fjalë e re që rishfaqet në mbrëmje. E rëndësishme është që leximi dhe biseda të mos bëhen program i veçantë, por ngadalë pjesë e kulturës familjare.

Dhe diçka tjetër: Edhe narrativa e madhe për «rënien» e sistemit arsimor zviceran nuk gjen konfirmim të thjeshtë në PISA 2025. Zvicra vazhdon të mbetet ndërkombëtarisht ndër vendet me performancë të lartë – edhe pse leximi dhe matematika janë në rënie. Pikërisht për këtë arsye, nuk ia vlen as vetëkënaqësia, as alarmizmi.

Jo, tani më shumë se kurrë vazhdojmë: lexojmë, pyesim, flasim. Sepse në fund, pyetja kryesore e faqes 1 na çon pikërisht këtu: duhet t'i lexojmë drejt shifrat e PISA-s - dhe pastaj të bëjmë atë që vërtet i ndihmon fëmijët tanë në të mësuar.